

[Stegger Nielsen.]

Jeg tror hermed at have gjort Rede for det vigtigste af det, jeg har fundet i Lovforslaget, baade med Hensyn til Lovforslagets Indhold og mit Partis Stilling dertil. Jeg nægter ikke, at jeg finder adskillige gode Ting i Lovforslaget, Ting, hvorom vi kan mødes i Samarbejde med den højtærede Minister, men jeg finder desværre ogsaa adskilligt, hvorom den højtærede Minister maa give Afkald paa at faa en Forstaaelse med os. Det gælder Forholdet mellem Skole og Kirke. Det gælder ogsaa Formen for det pædagogiske Element i Kredsstyrelsen og visse Forhold vedrørende den private Skole samt andre Spørgsmaal af mere underordnet Betydning.

Den største Fare for Skolens Liv er Uniformering. Grundtvigs og Kolds store og indgribende Indsats var netop at bryde Baand og Lænker paa Undervisningens Omraade og gennem Frihed og den levende Undervisning at aabne Mulighederne for den rige Udvikling i vort Folk, der da ogsaa blev Følgen. Denne Arv bør den danske Rigsdag ved en Lovgivning af denne Art fremdele værne til enhver Tid. Den danske Skole er nu forvandlet fra en Remseri-Skole, en død Skole til en Skole, hvor det vigtigste Undervisningsmiddel er det levende Ord, og dette maa aldrig lægges i saa faste Rammer, at Særpræget og det personlige forsvinder. Ordet virker kun i Frihed; det har vi hørt ofte, og det er rigtigt. Al Lovgivning paa Undervisningens Omraade gør vel i at mærke sig dette, hvis den vil tjene det rette Formaal: at højne Skolens vigtige Gerning. Og den bedste Lovgivning er den, der bygger paa Selvstyrets Idé, ikke paa Enevoldsideen. Skolelove skal skrives ikke alene for Folket, men af Folket; en af de bedste Skolelove, vi har haft, Skoleloven af 1814, havde netop den Fejl, at den var skrevet for Folket, men ikke af Folket.

Desværre ser Nutiden ikke dette klart. Nutiden glemmer i misforstaaet Reformiver ofte, at Skolen har en dobbelt Opgave: Undervisning og Opdragelse. Det sidste maa med. Om denne dobbelte Opgave er der to Faktorer, der skal samle sig, Hjemmene og Skolen, og jeg mener tillige i Samvirken med Kirken. Vor Tid hæfter sig for meget ved det første Punkt, det undervisningsmæssige, og glemmer meget ofte derover det sidste. Der har været en mægtig Fremgang paa Undervisningens Omraade, det er rigtigt, men med Hensyn til Opdragelsen kan en tilsvarende Fremgang desværre ikke noteres i vort Folk; herom bærer

Opdragelsesanstalter og Værgeraad deres tydelige Vidnesbyrd. Nu er det noget, der ikke kan lovgives om, det er rigtigt, men det viser netop, hvor ømfindtligt et Omraade vi her bevæger os paa, og hvor varsom man derfor maa være, thi de allerstærkeste Faktorer i al Undervisning, Vekselvirkningen mellem Hjem og Skole, Vekselvirkningen mellem Børn og Lærer, denne sidstes Pligt-troskab og Ansvarsfølelse, som til alle Tider vil være det virkeligste og bedste Tilsyn af alle, og Kærligheden til Gerningen, det hører alt sammen ind under de uskrevne Love, de Love, som, skønt uskrevne, ikke er mindre vigtige, uanset hvor mange Skolelove man giver. Og den bedste Lovgivning for Skolen vil altid være den, der ikke hemmer Friheden.

Et nyt Tilsyn kan man unde Skolen og Forældrene. Der er, som sagt, Ting, der skal rettes her, saa at der gives mere Indflydelse til de Mennesker, for hvis Skyld Skolen bestaar. Men netop med Henblik paa den anden Faktor, altsaa ikke Skolen, men Hjemmet, er der ogsaa noget at rette i Nutiden. Her kan der ikke lovgives, men jeg vilde ønske, at Hjemmene i Danmark i højere Grad maatte lære af Fortiden, da der var et intimere Samarbejde mellem Skole og Hjem, end der er nu. Det kan siges at være en Slags Hjertesuk fra en Lærer, men det er saaledes, at her er der noget for Hjemmene at lære. Nu drøfter vi udelukkende, hvad der skal gøres for Skolens Skyld, men vi maa ogsaa have dette med. Der er kommet noget udadvendt, rastløst og spredende i Tiden, og de, der lider mest derunder, er Børnene. Før kunde de læse og skrive, naar de kom i Skole; den Tid er for længst forbi. Jeg bliver nu aldrig mere moderne, end at jeg har stor Respekt for den Moder eller den gamle Bedstemoder, der med Pegepinden i Haand, selv om det var møjsommeligt, lukkede Bogens store Verden op for det undrende Barneøjne. Her var den gamle Tid forud for vor. Da kendte man tillige dette at samle sig i det, jeg vil kalde Hjemlivets Fællesskab. Herom har vi ogsaa det kendte Udtryk fra Grundtvig om „Aftensædet“ i hans Barndomshjem, og der er ingen Tvivl om, at der herigennem tidligere i mange Hjem skete en god Forberedelse for Barnet videre frem til dets Skolegang.

Det Lovforslag, vi her behandler, indeholder altsaa meget, som jeg synes godt om, og adskilligt, som jeg mener maa ændres.

Jeg skal slutte med at sige, at vi staar med Pietet overfor Fortidens Skolestyrelse og -tilsyn. Vi mener, at man med al Skolelovgivning bør tilsigte ikke, som det en